

ILMATIETEEN LAITOS
METEOROLOGISKA INSTITUTET
FINNISH METEOROLOGICAL INSTITUTE

ILMASTOKATSAUS

SYYSKUU 2008 SEPTEMBER

Keskimääräistä kuivempi syyskuu
Kasvukausi parani loppua kohti

Ilmastokatsaus 9/2008

Klimatologisk översikt september 2008

Sisältö

KASVUKAUSI PARANI LOPPUA KOHTI	3
TERMISEN KASVUKAUDEN TILANNE	4
KESÄN 2008 SALAMAT	4
SÄÄKATSAUS	5
TERMISEN KASVUKAUDEN TILANNE	7
LÄMPÖTILOJA	6
SADEMÄÄRIÄ	7
KUUKAUSITILASTOT	8
PÄIVITTÄISIÄ TILASTOJA	9
TUULITIEDOT	10
SÄÄ 50 VUOTTA SITTEN	10
POHJOIS-LAPIN ILMASTO	11
LÄMPÖTILA- JA SADEMÄÄRÄKARTAT	16

Ilmastokatsaus

13. vuosikerta

Julkaisija:	Ilmatieteen laitos
Päätoimittaja:	Ari Venäläinen
Toimittajat:	Asko Hutila Niina Niinimäki Pirkko Karlsson
Ilmestyy:	noin kuukauden 20. päivänä
ISSN:	1239-0291
©	Ilmatieteen laitos
Tilaukset:	Ilmatieteen laitos, Ilmastopalvelu PL 503, 00101 Helsinki sähköposti: etunimi.sukunimi@fmi.fi puhelin (09) 19291
Vuositilaushinta on 45 euroa Prenumerationspriset är 45 euro	
Irtotilauksen hinta on 5,05 euroa (sisältää ALV:n) Lösnummer 5,05 euro (ingår MOMS)	
Lainatessasi lehden sisältöä muista mainita lähde.	

Julkaisussa olevat havaintotiedot on tarkastettu päivittäin. Tiedoissa on puutteita, jotka korjataan havaintojen lopullisen tarkastuksen aikana. Täsmälliset tiedot kaikilta Suomen havaintoasemilta ovat käytössä viimeistään 1,5 kk jälkikäteen ja tilattavissa ilmastopalvelusta, palvelupuhelin 0600 10601, hinta 3,01 euroa/min+pvm.
Ilmastoasioita myös verkossa:
<http://www.fmi.fi/saa/tilastot.html>.

Kasvukausi parani loppua kohti

Lokakuun alkaessa kasvukausi 2008 alkaa pelloilta katsottuna olla voiton puolella. Tätä kirjoittaessani lokakuun ensimmäisellä viikolla kevätöljykasveja, rypsiä, rapsia ja öljypellavia puidaan vielä. Sokerijuurikkaan nosto on hyvässä alussa, ensimmäiset kuormat on jo ajettu tehtaalle Säkylässä.

Kasvukausi tuntuu alkavan vuosi vuodelta aina vain aikaisemmin. Kevätpäiväntasauksen ja kellojen siirtelyn aikoihin on maa jo ainakin etelässä melko lumeton. Silloin syysviljojen viljelijällä on jännittävät ajat – onko oras talven jäljiltä hyvässä kunnossa ja säilyykö kunto kevätthallojen käsittelyssä.

Oikeastaan maaliskuun viimeisen viikon lumipyry viime keväänä rauhoitti tilanteen ja sulki oraat suojaavaan syleilyynsä, vaikka me kaikki tietysti kovasti kevättä aina odotammekin. Toukokuuhun päästiin yleisesti jo huhutikuun puolella, ja työt sujuivat lämpimän jakson vallitessa ainakin eteläisessä osissa maata joutuisasti. Siihen olen kyllä jo totunut, että toukokuun alun lämmintä säätä seuraa aina kylmä jakso. Tänä vuonna se myös todella oli sitä eikä vain tuntunut. Melkein kolmen viikon ajan minimimittari maan pinnassa näytti miinuslukemia lähes jokaisena yönä. Toukokuun puolivälissä eräänä keskiviikkona maa sai muutamaksi tunniksi valkean lumipeitteen.

Toukokuun kylmät säät tuhosivat mustikan runsaan kukinnan lähes täysin. Pellon puolella varhaisperunapelloilla kasvustojen suojaaminen hallalta tehti runsaasti töitä.

”Vanha kansa” sanoo, että ”vilu viljan kasvattaa”. Viljakasvustot pensastuivat vahvasti, mikä luo pohjan hyvälle sadolle. Kosteutakin tietysti tarvitaan, ja alkukesät ovat viime vuosina olleet pikemminkin liian kuivia kuin

sopivan kosteita. Niin kävi nytkin, ja aikaiset kylvöt alkoivat olla hätää kärsimässä kesäkuun alussa. Osa kasvustoista oli taimettunut epätasaisesti tai jäänyt kokonaan maan uumeniin erityisesti lounaisilla ja eteläisillä savialueilla. Osa taas oli uhkaavasti kellastumassa veden puutteeseen. Kovasti kaivattuja sateita alkoi kuitenkin tulla jo ennen juhannusta eli jokseenkin viime hetkellä.

Rypsin kohdalla oli otettu edellisen kevään kokemuksista opiksi ja siirretty kylvöt toukokuun lopulle viimeisiksi kylvöiksi, jolloin sankat kirppalaumat eivät ole enää pieniä taimia vaanimassa. Ratkaisu osoittautui onnistuneeksi. Rapsien kanssa kävi sisämaassa huonommin. Hennot taimet eivät kestäneet toukokuun kylmiä, ja peltoja jouduttiin kylvämään uudelleen rypsilke.

Keskikesän jälkeen kasvukausi jatkui vähintäänkin vaihtelevana. Hämeessä säästyttiin äärimmäisiltä sääilmiöiltä. Pelloilla ei soudeltu, kuukauden sademäärää ei saatu yhdessä yössä ja niin viljat pelloilla kuin metsän puutkin pysyivät kesän ajan pystyssä. Muista maakunnista tällaisia uutisia kuitenkin toisinaan tuli. Lumiauraakin maantiellä tarvittiin Uudellamaalla keskellä kesää rakeita raivaamassa.

Vitsinä on kerrottu, että sateet alkavat heinänteon ja puintien alkaessa. Taitaapa riittävän tarkoista tilastoistakin löytyä tukea tälle väitteelle. Näin joka tapauksessa tapahtui tänä vuonna. Elokuun alkaessa sateet estivät puimureiden pellolle pääsyn. Paljon ei vettä tarvita, kun puinti pysähtyy. Onneksi viljakasvustot olivat pysyneet pääosin pystyssä, jolloin kasvusto kuivui melko nopeasti. Leipäviljojen sakoluku ehti kuitenkin laskea leipäviljakelpoisuuden alapuolelle monella pelloilla. Sakoluku kuvaa jyvän tärkkelyksen kuntoa – kun

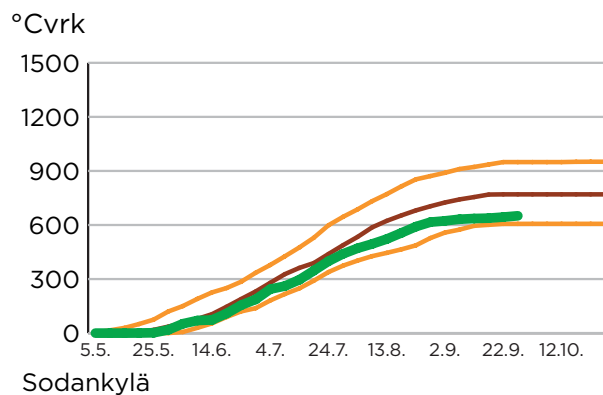
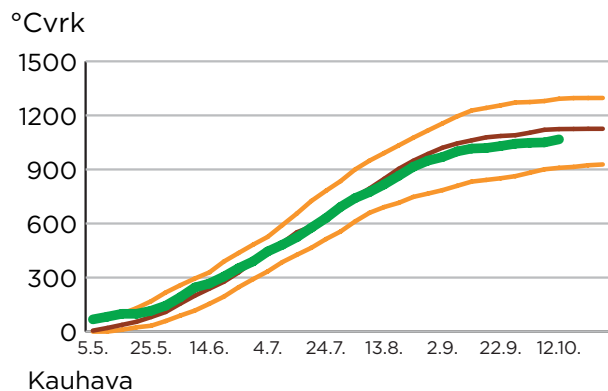
tärkkelys alkaa pilkkoutua sokeiksi, ei kunnan leipää tai pullaa enää saada.

Syyskuun alkupuoli jatkui myös sateisena, ja viljakasvustojen ränistyminen alkoi edetä huolestuttavaa vauhtia. Mutta pakkohan sen poutasään on jossain vaiheessa tulla, muuten saavutettaisiin kaikkien aikojen sade-ennätystä syyskuulla? Ja tulivathan ne poudat lopulta! Syyskuun loppupuoli olikin sitten poutaa, ja se ”iso kuivuri” taivaalla joudutti kiitettävästi korjuutöitä. Ja tietenkin pienensi kuivureiden öljylaskua. Lopputuloksena kasvukaudesta ainakin Hämessä oli suunnilleen arvosana keskinkertainen. Ei määrällisesti eikä laadullisesti huippuluokkaa, mutta kuitenkin parempi kuin miltä vielä kesäkuussa näytti. Lämpimiin kasvukausiin oli kyllä jo vuosituhannen alkuvuosina totuttu, ja nyt palattiin lähemmäs ”normaalia”. Maakuntien väliset erot olivat jälleen aika suuria. Nähtiinpä suuria eroja tilojenkin välillä – isäntä saattoi kaataa sademittaristaan 30 millia sadekuuron jälkeen pois, kun harjun toisella puolella työt sujuivat keskeytyksittä.

Ilmastomuutos aiheuttaa muutoksia tietenkin myös pelloilla. Olen nähnyt jo aika monenlaisia kasvukautta, ja siksi en oikein vielä innostu lennokkaimista tulevaisuuden näkymistä. Tänä vuonna meitä eteläisemmistä oloista tuodut myöhäiset kevätvehnäajikkeet, rapsit ja maissit olivat vaikeuksissa. Saattaa tulla se ”normaali” kasvukausi, ja loppukesän sateisuuteen on aina syytä varautua. Se on osa hyvää suunnittelua, ja silloinhan on aika paljon jo tehty. Ensi kasvukauden viljelytoimia suunnitellaan jo!

*Aulis Ansalehto
Kasvinviljelyagronomi
ProAgria Häme*

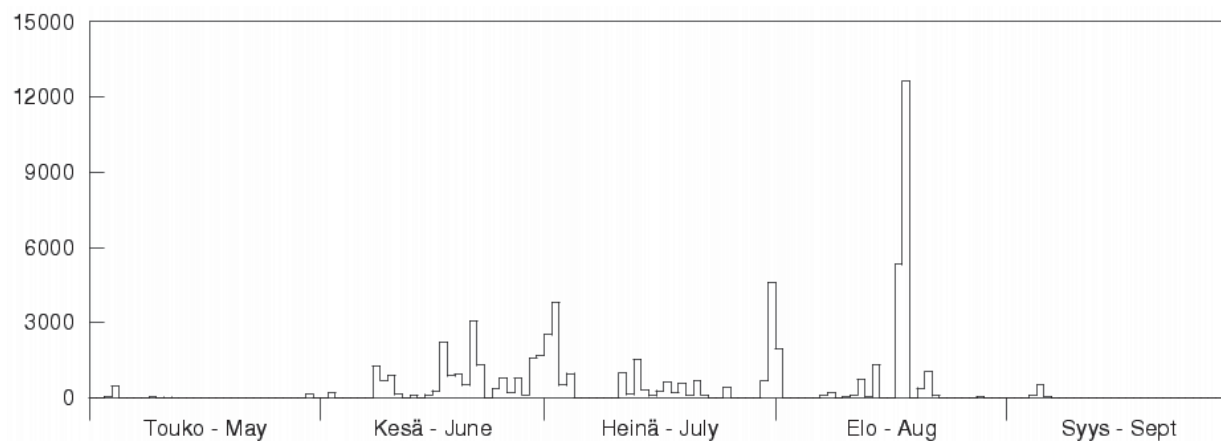
Termisen kasvukauden tilanne

Tehoisan lämpötilan kertymä kasvukaudella 2008 on merkitty vihreällä viivalla. Ohuet viivat kuvaavat alhaalta lukien 5%, 50% ja 95% tilastollista esiintymisfrekvenssiä.

Den effektiva temperatursumman under växtperioden 2008 anges av den gröna linjen. De tunna linjerna visar nerifrån räknat temperatursummans 5%, 50% och 95% statistiska förekomstfrekvenser.

Kesän 2008 salamat

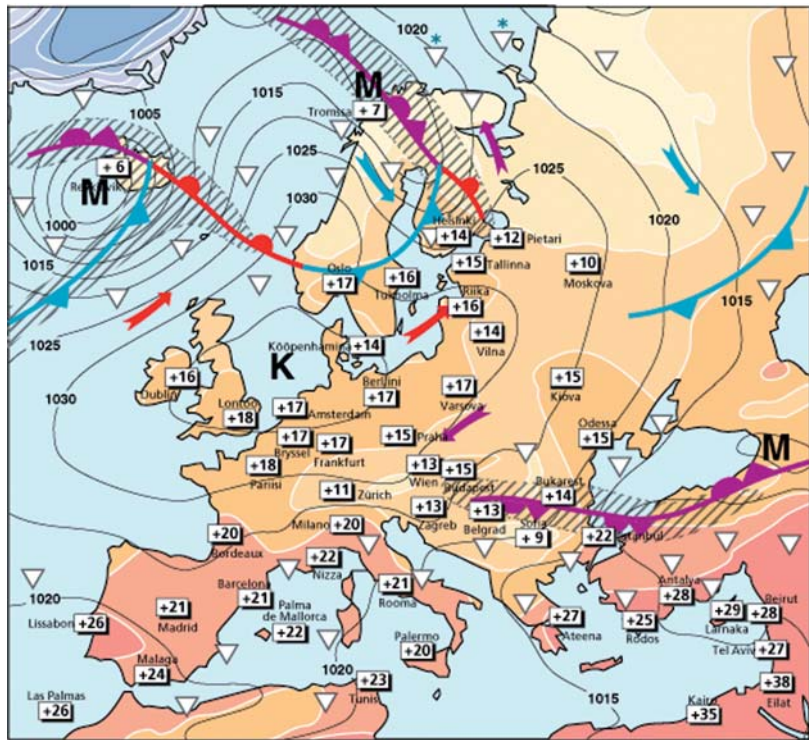
Vuorokautiset paikannettujen salamoiden määrät Suomen maa-alueilla vuonna 2008. Kokonaismäärä on noin 63 300 salamaa, joka on noin puolet keskimääräisestä. Runsain vuorokausi oli 18.8., jolloin paikannettiin noin 12 300 salamaa.

Syyskuu keskimääräistä kuivempi lähes koko maassa

Syyskuun alkaessa maassamme vallitsi viileä luoteenpuoleinen ilmavirtaus, ja paikoin saatiin sade-kuuroja. Kuu-kauden 2. päivänä maan keski- ja pohjoisosaan muodostui heikko korkeapaineenselänne. Sää oli näillä alueilla yöllä selkeää lämpötilan laskiessa monin paikoin pakkasen puolelle. Alin lämpötila, $-6,3\text{ }^{\circ}\text{C}$ mitattiin Sallan Naruskassa, ja maanpinnassa lämpötila laski alimmillaan mm. Rautavaaralla $-7,0$ ja Alajärvellä $-6,5$ asteeseen. Korkeapaine heikkeni nopeasti, sillä lounaasta levisi jo maahamme lämpimämpää ja kosteampaa ilmaa sateineen. Maan lounaisosassa sateita saatiin jo 2. päivä, ja 3. päivänä sateet levisivät myös maan keski- ja pohjoisosaan. Syyskuun 4. ja 5. päivänä sadekuurojen yhteydessä myös ukkosti paikoin.

Tämän jälkeen sadealueiden kulkureitti suuntautui etelämäksi ja maan keski- ja pohjoisosaan alkoi vahvistua korkeapaine. Syyskuun ylin lämpötila, $19,3$ astetta, mitattiin 6. päivänä sekä Espoon Sepänkylässä että Virolahden Koivuniemellä. Maan lounaisosassa sää jatkui sen sijaan vielä epävakaisena. Runsaimmat sateet saatiin 8.-9. syyskuuta, jolloin mm. Piikkiössä satoi kahden päivän aikana yhteensä 53 mm ja Kemiössä 51 mm. Sateet väistyivät syyskuun 10. päivän vaiheilla etelään, ja koillisesta virtasi varsin viileää ilmaa myös maan eteläosaan.

Korkeapaine, jonka keskus oli maan keskiosassa, pysytteli viikon ajan jokseenkin paikallaan. Sää oli poutaista, joskin suurimmassa osassa maata pilvistä. Päivälämpötilat jäivät useana päivänä selvästi 10 asteen alapuolelle lämpötilan vuorokausivaihtelun ollessa pientä. Pohjois-Lapissa oli

Sääkartta 26.9.2008

ajoitain selkeämpää, jolloin päivisin lämpötila kohosi yli 10 asteen, mutta öisin ja aamuisin esiintyi yleisesti pakkasia.

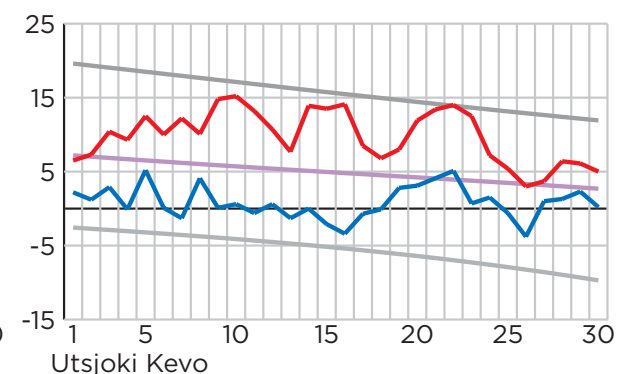
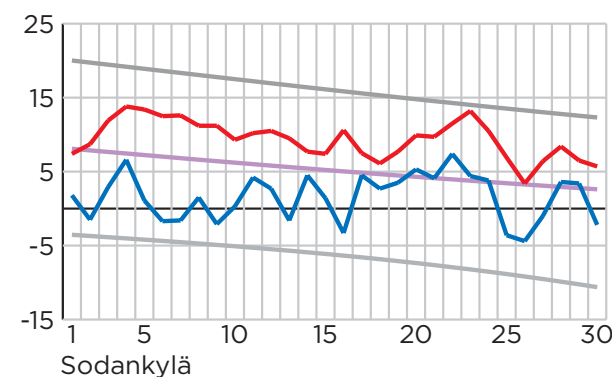
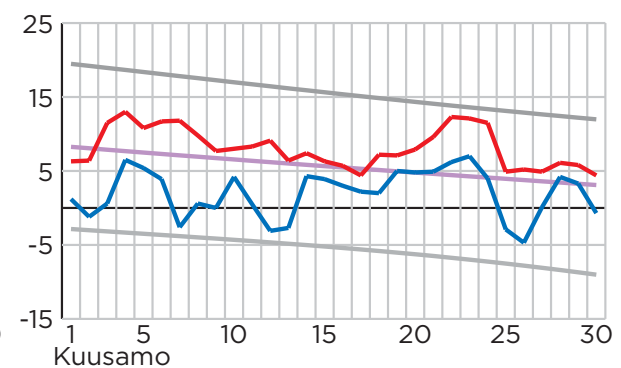
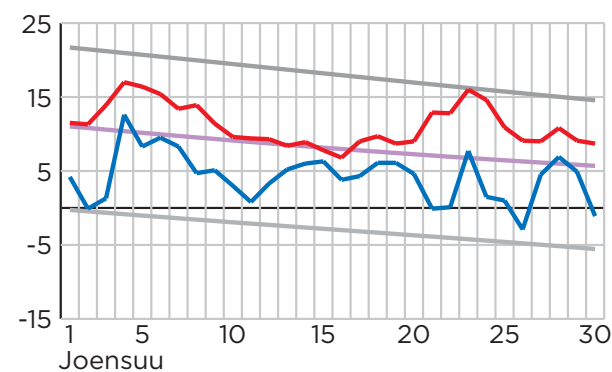
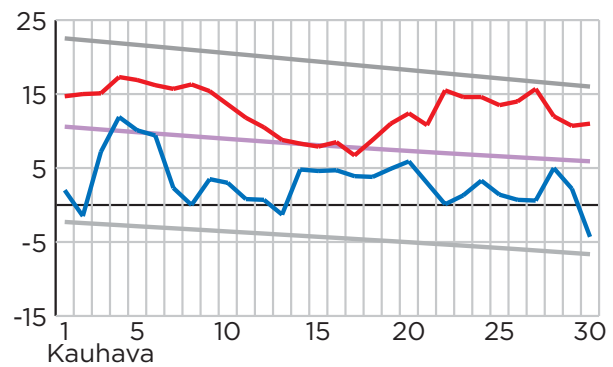
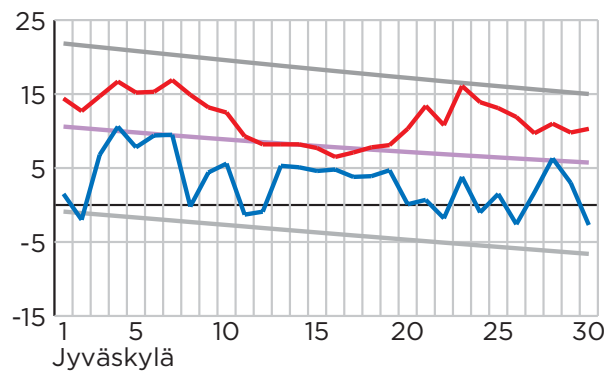
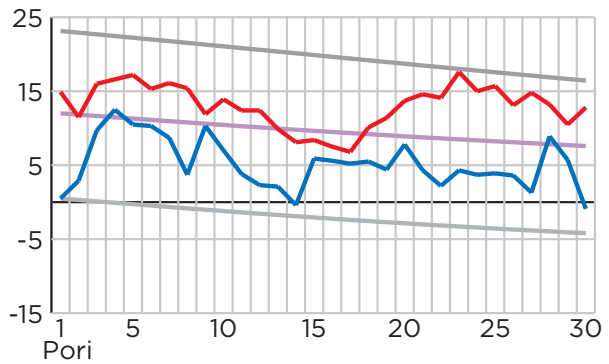
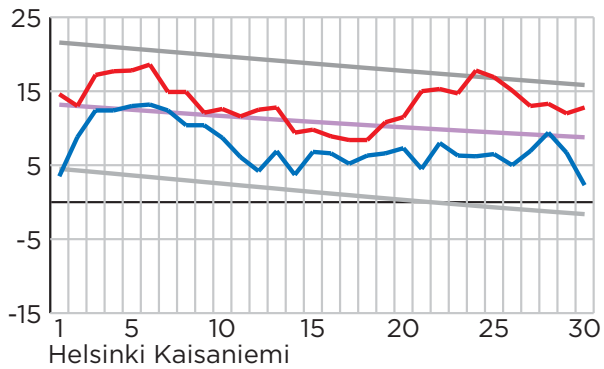
Korkeapaine siirtyi kuukauden puolivälin jälkeen hitaasti maamme itäpuolelle, jolloin kosteampaa ja hieman lämpimämpää ilmaa pääsi virtaamaan kaakosta maahamme. Heikkoja sateitakin saatiin paikoin, mutta sää muuttui kuukauden 20. päivän tienoilla monin paikoin kuivemmaksi ja selkeämmäksi korkeapaineen vahvistuessa uudelleen maan etelä- ja keskiosaan. Ilmamassa lämpeni ja lämpötila kohosikin Etelä-Suomen selkeämmillä alueilla 22.-24. päivinä noin 18 asteeseen. Kylmempää ilmaa virtasi pian erityisesti maan itä- ja pohjoisosaan, ja niinpä näillä alueilla esiintyi 25.-26.9. monin paikoin yöpakkasia. Kuukauden alin läm-

pötila, $-7,4\text{ }^{\circ}\text{C}$, mitattiin 25.9. Inarin Saariselällä.

Säätyyppi muuttui kuukauden viimeisinä päivinä maassamme epävakaiseksi. Matalapainetoiminta suuntautui Norjanmereltä Fennoskandian yli kaakkoon. Maamme yli 26.9. liikkunut sadealue toi ohuen ensilumen Itä-Lappiin ja Koillismaalle. Maan etelä- ja keskiosassa sateet jäivät melko vähäisiksi. Voimakas matalapaine kulki 27.-28.9. Jäämereltä Ruijan ja pohjoisimman Lapin yli itään. Tuuli voimistui maan etelä- ja keskiosassa navakaksi, merialueilla kovaksi. Samalla liikkui sateita nopeasti maamme yli Pohjois-Venäjälle. Kuukauden lopussa tuulet heikkenivät maassamme ja sadekuuroja saatiin lähinnä maan pohjoisosassa.

Juha Kersalo
Niina Niinimäki

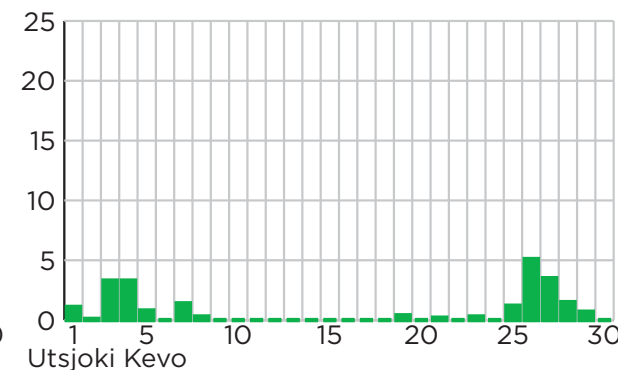
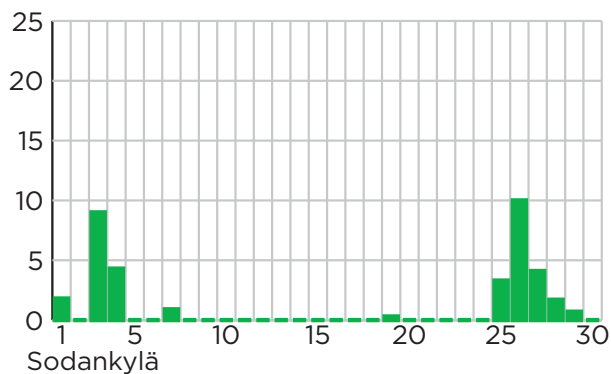
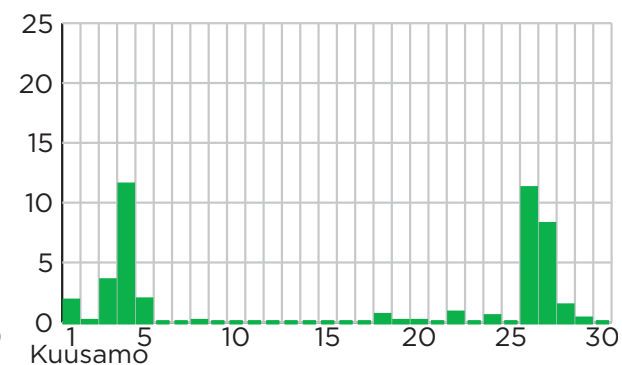
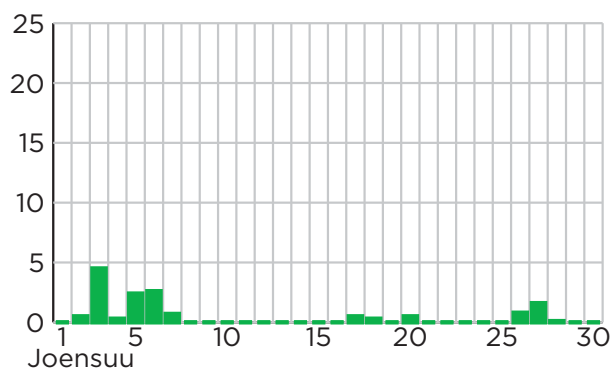
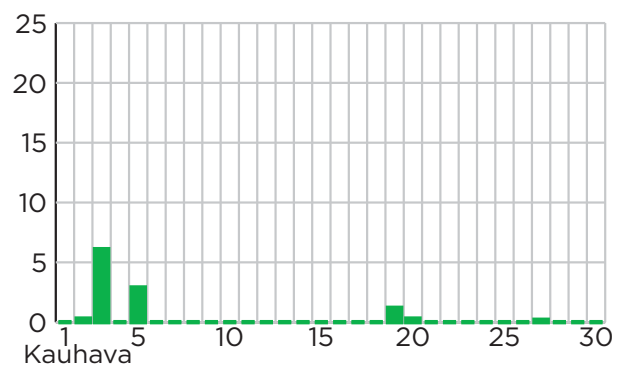
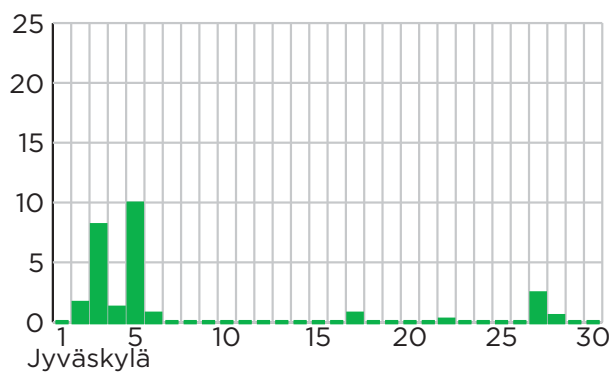
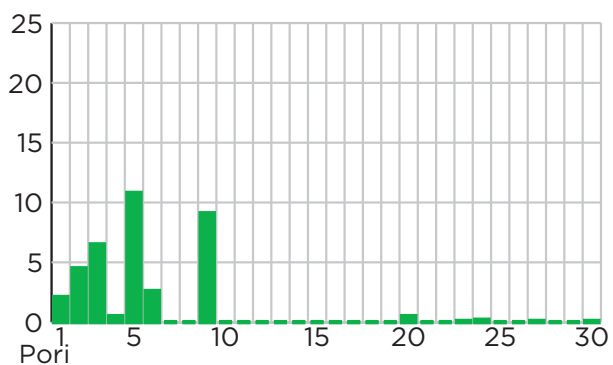
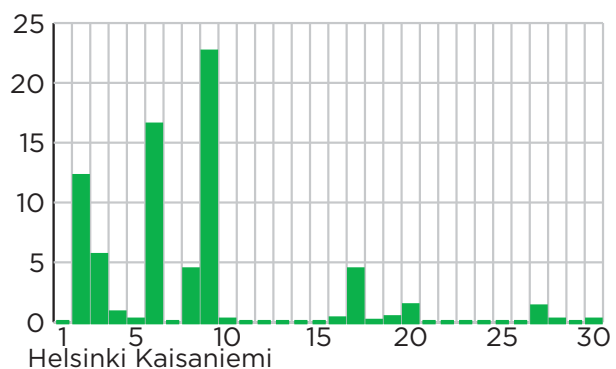
Syyskuun lämpötiloja

Syyskuussa 2008 päivittäin mitattu ylin ja alin lämpötila (°C). Tasoitetut vertailuarvot ovat kaudelta 1971-2000. Keskimmäinen lila viiva kuvaa vuorokauden keskilämpötilan 50 % arvoa eli mediaania. Ylin ja alin harmaa viiva kuvaavat ylimmän ja alimman lämpötilan 3 % esiintymistodennäköisyyksiä eli ovat poikkeuksellisen arvon rajat.

September 2008, dygnets högsta och lägsta temperatur °C. De utjämnade referensvärdena är från perioden 1971-2000. Den mellersta lila linjen visar dygnets medeltemperaturs 50% värde, medianvärdet. De övre och nedre grå linjerna anger högsta och lägsta temperaturens 3% sannolikhetsvärde, exceptionellvärdet.

Syyskuun sademääriä

Syyskuussa 2008 mitatut vuorokauden sademäärät millimetreinä.

Dagliga nederbördsmängder (mm) i september 2008 på några orter.

Syyskuun kuukausitilastot

ILMAN LÄMPÖTILA (°C), SADEMÄÄRÄ (MM) JA LUMEN SYVYYS (CM)
 LUFTTEMPERATUR (°C), NEDERBÖRD (MM) OCH SNÖDJUP (CM)

Havaintoasema	Keskilämpötila °C		Ylin lämpötila °C		Alin lämpötila °C		Pakkaspäiviä	Sademäärä mm				Lumen syvyys 15.pnä cm	
	2008	1971-2000	2008	Päivä	2008	Päivä		2008	1971-2000	Suurin	Päivä	2008	1971-2000
	UTÖ	12.0	12.0	18.1	5	7.6		18	0	58	58	24	8
JOMALA	10.1	10.8	17.4	3	-0.1	30	1	52	67	17	8	-	-
HANKO TVÄRMINNE	11.0	11.4	17.8	5	3.9	30	0	74	62	21	8	-	-
KIIKALA	9.0		18.0	4	-2.9	30	1	49		27	9	-	-
HKI-VANTAA	9.8	10.1	19.0	6	-0.1	30	1	48	69	15	9	-	-
HELSINKI KAISANIEMI	10.4	10.9	18.6	6	2.3	30	0	71	66	23	9	-	-
HELSINKI ISOSAARI	11.2		17.1	5	6.1	17	0	71		25	9	-	-
KOTKA KIRKONMAA	10.4		17.8	5	2.6	30	0	31		11	6	-	-
PORI	9.1	9.8	17.6	23	-0.9	30	2	37	61	11	5	-	-
TURKU	9.4	10.3	17.7	5	0.0	1	0	62	68	29	9	-	-
JOKIOINEN OBS.	8.8	9.3	18.5	5	-1.5	30	3	39	61	15	9	-	-
TRE-PIRKKALA	8.4	9.4	17.2	5	-1.9	30	1	19	56	7	2	-	-
LAHTI	8.8	9.1	18.6	4	-3.5	30	1	26	65	7	3	-	-
UTTI	9.1	9.3	18.4	4	-1.3	30	1	26	69	8	1	-	-
NIINISALO	8.2	8.7	16.5	23	0.0	12	0	37	72	14	5	-	-
JÄMSÄ HALLI	8.0	8.7	16.5	7	-2.0	2	1	32	63	12	5	-	-
JYVÄSKYLÄ	7.4	8.2	16.9	7	-2.7	30	8	25	63	10	5	-	-
MIKKELI	7.8	8.7	18.1	4	-3.6	26	7	10	58	3	27	-	-
PUNKAHARJU	8.6	9.7	17.3	5	-0.6	26	1	16	58	4	4	-	-
VAASA	8.1	9.0	16.5	5	-3.1	30	4	7	62	3	3	-	-
VALASSAARET	9.7	10.1	15.4	5	4.4	13	0	8	57	3	3	-	-
KAUHAVA	7.7	8.4	17.3	4	-4.3	30	3	11	57	6	3	-	-
ÄHTÄRI	7.0	7.9	16.0	4	-3.7	30	9	39	65	18	5	-	-
VIITASAARI	8.1	8.9	17.0	4	1.0	12	0	30	59	14	5	-	-
KUOPIO	8.2		16.6	4	0.2	26	0	25		10	3	-	-
JOENSUU	7.7	8.6	17.0	4	-2.9	26	4	15	62	5	3	-	-
YLIVIESKA	6.4		16.7	8	-5.6	12	13	26		12	5	-	-
KAJAANI	6.8	7.8	15.8	4	-4.3	26	9	47	56	18	5	-	-
HAILUOTO	7.2	8.3	14.5	8	-3.2	12	8	35	47	12	5	-	-
RUUKKI	6.9	7.9	15.4	22	-3.2	13	8	16	49	6	3	-	-
PUDASJÄRVI	6.2		14.9	4	-3.4	26	11	34		11	5	-	-
SUOMUSSALMI	5.8		14.6	4	-4.3	26	8	40		12	4	-	-
KUUSAMO	5.1	6.0	13.0	4	-4.7	26	7	42	55	12	4	-	-
PELLO	6.4	6.6	14.2	8	-3.3	30	8	32	47	10	3	-	-
ROVANIEMI	6.1	6.6	13.6	4	-1.2	30	3	40	54	18	26	-	-
SODANKYLÄ	5.3	5.8	13.8	4	-4.4	26	10	36	47	10	26	-	-
MUONIO	4.6	5.3	14.0	23	-5.6	25	13	24	44	7	25	-	-
KILPISJÄRVI	5.1	4.5	14.6	21	-1.3	3	8	23	34	7	27	-	-
IVALO	5.6	5.9	14.2	23	-2.5	16	8	31	42	7	26	-	-
KEVO	4.9	5.4	15.2	10	-3.8	26	10	23	41	5	26	-	-

Kaikiilta asemilta ei ole vertailuarvoja (lyhyt havaintosarja).

Normalvärden finns inte för alla stationer (kort observationsserie).

Syyskuun tuulitiedot

ERISUUNTAISTEN TUULIEN LUKUISUUDET (%) JA KESKINOPEUDET (M/S)
FREKVENSER AV OLIKA VINDRIKTNINGAR (%) OCH VINDENS MEDELHASTIGHET

	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW		Työntä	Keski- nopeus
	%	m/s	%	m/s	%	m/s	%	m/s	%	m/s	%	m/s	%	m/s	%	m/s	%	m/s
UTÖ	5	4.1	32	6.6	17	5.1	5	3.6	7	8.5	15	9.2	11	6.9	6	5.7	2	6.5
KIIKALA LA	4	1.6	27	3.0	20	2.4	9	2.0	7	2.6	13	3.2	11	2.3	6	1.4	3	2.5
HKI-VANTAAN LA	8	2.4	38	4.0	12	3.3	4	2.8	4	5.7	15	5.3	10	4.8	6	3.3	2	4.0
ISOSAARI	9	3.0	23	7.3	11	6.5	12	3.7	4	6.1	17	7.7	17	6.4	7	4.9	0	6.1
RANKKI	3	3.1	28	4.8	19	5.8	9	3.0	6	3.5	16	6.1	13	5.8	7	3.4	0	4.9
ISOKARI	6	3.5	23	5.2	20	5.8	6	4.7	11	7.4	13	6.1	10	6.5	10	5.3	2	5.6
TRE-PIRKKALAN LA	3	2.1	26	2.7	11	3.0	9	2.0	10	3.2	12	3.8	10	3.9	3	1.8	17	2.5
TAHKOLUOTO	8	3.2	23	2.9	16	3.8	9	4.4	14	6.7	7	8.0	10	7.2	10	6.4	2	4.9
JYVÄSKYLÄ LA	12	2.4	14	2.3	10	3.1	10	1.3	17	2.1	8	2.0	11	2.7	16	2.4	3	2.2
VALASSAARET	4	4.5	7	5.0	13	4.1	14	2.6	26	3.9	16	4.7	13	7.1	6	6.8	1	4.5
KUOPIO LA	6	1.2	21	2.0	9	2.4	8	1.6	15	2.8	11	3.0	15	3.9	7	3.3	9	2.4
ULKOKALLA	3	4.5	9	4.0	13	3.8	18	3.6	20	6.3	15	7.5	13	7.4	7	7.2	2	5.6
KAJAANI LA	3	2.0	5	1.8	18	1.9	8	1.9	18	1.9	13	2.7	16	4.2	6	3.5	14	2.2
OULU LA	5	2.3	5	1.8	16	2.2	15	2.3	20	2.5	12	4.0	12	3.6	11	3.4	4	2.7
KEMI AJOS	8	4.7	6	3.1	7	2.8	18	3.7	20	6.5	18	6.6	14	6.6	9	5.6	1	5.3
KUUSAMO LA	7	1.6	3	1.2	6	1.9	4	3.3	13	3.2	24	3.2	17	3.0	20	2.4	8	2.5
ROVANIEMI LA	3	1.8	3	2.3	5	2.6	10	2.1	23	3.1	30	2.8	8	3.0	15	3.3	3	2.8
SODANKYLÄ	2	2.2	1	1.3	2	1.5	8	1.6	32	2.6	23	2.7	13	2.3	14	2.5	5	2.3
IVALO LA	2	3.9	2	2.2	2	1.0	2	1.9	18	3.3	49	3.3	13	3.2	8	3.9	5	3.1
KEVO	12	3.4	1	1.6	1	2.0	13	1.9	37	3.0	3	2.3	10	2.4	15	4.2	8	2.7

Kovatuuliset päivät, keskituulen nopeus >14m/s, taulukon asemilla:

UTÖ	1.,3.,4.,9.,10.,27.,28.
ISOSAARI	9.,10.,28.
ISOKARI	3.,28.
TAHKOLUOTO	28.,29.
VALASSAARET	28.
ULKOKALLA	28.,29.
KEMI AJOS	28.

Myrskypäivät, keskituulen nopeus >21 m/s, taulukon asemilla määräaikaisilla kansainvälisillä havaintohetkillä tehtyjen havaintojen mukaan: -

Kuukausikatsaus Suomen sääoloihin

50 vuotta sitten syyskuussa 1958

Lämpötila. Kuukauden keskilämpötila oli Lounais-Suomessa n. 0.5 astetta normaalia ylempi, Oulun läänin itäosassa n. 0.5 astetta normaalia alempi ja muualla suunnilleen normaali. Suhteellisesti lämpimintä oli Länsi-Suomen rannikolla sekä suhteellisesti kylmintä Kuusamon ja Kajaanin seuduilla. Korkein keskilämpötila saavutettiin Helsingissä 11.7 ja alin Kuusamossa 6.0. Ylin lämpötila vaihteli 23.6...17.4 astetta. Alin lämpötila 2 m:n korkeudella oli -5.9...0.7 astetta. Vaasassa mitattiin uudeksi alimman arvon lämpötilaksi -5.4 astetta. Maanpinnalla alin lämpötila oli -11.5...0.0 astetta. Pakkaspäiviä (lämpötilan alin arvo alle 0 astetta) oli Helsingissä, Lappeenrannassa ja Kuopiossa 0 sekä muualla 1-13.

Pilvisuus. Keskipilvisuus oli normaalia pienempi Helsingissä, Kotkassa ja Kuusamossa, normaalia suurempi Maarianhaminassa, Jyväskylässä, Kuopiossa ja Vaasassa sekä muualla suunnilleen normaali.

Tuuli. Tavallisin tuulen suunta Utössä, Maarianhaminassa, Helsingissä, Kajaanissa ja Sodankylässä oli pohjoinen tai luode sekä muualla länsi tai lounainen. Keskimääräinen tuulen nopeus oli 5.3 (Maarianhamina)...11.3 (Ulkokalla) solmua. Kovatuulisia päiviä olivat 7., 8., 11.-14., 26., 27. ja 30.

Ukkosta havaittiin normaalia vähemmän. Helsingissä ukkospäiviä oli 2, muualla vähemmän.

Sademäärä oli koko maassa normaalia pienempi. Suhteellisesti sateisinta (sademäärä n. 70 % normaalista) oli Oulun läänin koillisosissa ja kuivinta (sademäärä alle 10 % normaalista) osassa Länsi-Suomea. Sade tuli enimmäkseen vetenä. Enemmän kuin ¼ asemista ilmoitti sadetta vain kuukauden 11. ja 23. p:nä. Vähemmällä kuin ¼ asemista oli sadetta 1., 2., 6., 9. ja 13.-20. p:nä.

Maakuntien ilmasto: Pohjois-Lappi

YLEINEN ILMASTONKuvaus

Maakuntien ilmasto-sarja päättyy Lapin maakunnan pohjoisimpaan osaan Pohjois-Lappiin. Alueeseen kuuluu kolme kuntaa, Enontekiö, Inari ja Utsjoki. Inari käsittää yli puolet alueen pinta-alasta, joka puolestaan on noin 30% koko Lapin pinta-alasta. Se sijaitsee kokonaan pohjoisborealisella ilmastovyöhykkeellä. Enontekiön luoteisosa eli ylätunturit ovat hemiarktista aluetta eli varpukasvien vyöhykettä. Alue on pohjoisinta ja karuinta kasvien menestymisvyöhykettä VIII.

Pohjois-Lappia hallitsevat laajat tunturialueet, jylhimpänä Enontekiön ylätunturit. Eteläosissa ovat Ounas-Pallastunturit ja Saariselän pohjoisosat, Inarin länsiosissa Lemmenjoen tunturialue ja Muotkatunturit sekä Utsjoella Paistunturit. Oman alueensa muodostaa laaja Inarinjärvi ja siihen liittyvät matalat ranta-alueet. Merkittäviä jokilaaksoja muodostavat Ivalojoeki, Inarijoki-Tenojoki ja Utsjoki sekä Könkämäeno-Muonionjoki. Eteläisimpien osien hyvin mantereinen ilmasto saa merellisiä piirteitä niin Enontekiön luoteiskolkassa kuin Utsjoella Jäämeren läheisyyden vuoksi. Onhan lähimpiin Norjan vuonoihin matkaa lyhimmillään vain noin 30 km. Erikoisinta ilmasto on Kilpisjärvellä ja Enontekiön ylätuntureilla; aluetta kutsutaan Yliperäksi. Myös Kevojoen kanjonilla on omat ilmastolliset erityispiirteensä.

Vuoden keskilämpötila vaihtelee Inarijärven ympäristön ja Utsjoen pohjoiskolkan vajaan -1 asteen ja Enontekiön -2...-3 asteen välillä. Tammikuu on yleensä kylmin kuukausi, jolloin keskilämpötila on suurimmassa osassa aluetta -13...-15 °C, lauhinta on Nuorgamin seudulla ja kylmintä Ounasjoen sivujokien latvoilla. Helmikuu ja joulukuu ovat jok-

seenkin yhtä kylmiä, kauden 1971-2000 tilastojen mukaan 1-2 astetta tammikuuta lauhempia. Heinäkuussa keskilämpötila jää Enontekiön ylätuntureilla noin 10 asteeseen (Kilpisjärvi 10,9 °C) ja on muualla 12...14 °C; lämpimintä on Inarin laaksossa.

Vuotuinen sademäärä on keskimäärin 400-550 mm siten, että vähiten sataa Tenojoen-Inarijoen laaksossa ja Käsivarren "kainalossa" ja eniten Enontekiön ylätuntureilla. Ympäristöään sateisimpia alueita ovat Muotka- ja Paistunturit, Enontekiön koilliskulma sekä Utsjoen itäiset tunturit (Galdoaivi, Guorboaivi). Vähiten sadetta saadaan helmi-, maalisi- ja huhtikuussa, Enontekiöllä huhti- tai toukokuussa, jolloin sadesummat ovat 20-30 mm. Sateisin kuukausi on yleensä heinäkuu, paikoin myös elokuu (sadesummat 60-70 mm). Vuotuisesta sateesta saadaan lumena noin puolet, Enontekiön ylätuntureilla jopa noin 60%.

LÄMPÖOLOISTA

Pohjois-Lapin tilastoasemaksi on valittu Ivalon lentoasema Inarissa, joka edustaa hyvin Ivalojoen jokilaakson ilmastoa ja ehkä laajemminkin Inarijärven järviolankoa. Ohessa olevan taulukon kauden 1971-2000 arvoista nähdään, että kuukausikeskilämpötilojen vaihteluväli on 27,5 °C ja ääriämpötilojen vastaavasti noin 80 °C. Mainittakoon, että esimerkiksi Kilpisjärvellä ja Utsjoen Nuorgamissa keskilämpötilojen vaihteluväli jää noin 25 asteeseen ääriämpötilojen vaihdella edellisellä paikalla noin 70 °C ja jälkimmäisellä noin 77 °C. Jäämeren tasoittava vaikutus lämpötiloihin on siis selvästi havaittava.

Korkeimmat Pohjois-Lapin lämpötilat on havaittu Utsjoen Kevolla. Siellä mitattiin peräti 32,9 °C 20.7.1988, 32,8 °C 18.6.1974

ja 32,6 °C 5.7.1972. Muiden asemien kärjessä on Inarin Toivoniemi 18.6.1974 ja Inarin Sevetinjärvi 19.7.2000, jolloin molemmilla paikoilla ylin lämpötila oli 32,4 °C. Ivalon lentoaseman helteisin päivä on ollut vuoden 1959 jälkeen 20.6.1966 mittarien näyttäessä tuolloin 31,7 °C; viime vuosisadan alkupuolelta (10.7.1925) tilastoissa esiintyy tosin lukema 31,8 °C. Kilpisjärvellä havaittu ylin lukema 27,8 °C mitattiin 3.7. ja 5.7.1972. Hellepäiviä oli kautena 1971-2000 keskimäärin Kevolla ja Ivalon lentoasemalla 6, Nuorgamissa 5, Enontekiön Palojärvellä 2 ja Kilpisjärvellä 1 kpl.

Esimerkkinä Kevon kanjonin erityisolosuhteista on kesä 1972, jolloin siellä oli 26.6.-9.7. välisenä aikana 14 peräkkäistä hellepäivää, ja niistä 12 päivänä ylin lämpötila kohosi 30 asteen yläpuolelle. Niissä puolestaan oli 7 peräkkäistä yli 30 asteen ylitystä 27.6.-3.7. Tämä onkin vuoden 1960 jälkeen Oulun lentoaseman ohella maamme pisin tällainen huipuhellejakso. Ivalon lentoasemalla yli 30 asteen ylityksiä havaittiin samaan aikaan yhteensä 8 kpl. Jopa Kilpisjärvellä oli tuolloin 9 hellepäivää peräkkäin.

Hyvin lauhat ilmavirtaukset voivat nostaa täälläkin talvikauden lämpötilat korkeisiin lukemiin. Marraskuun ylin lämpötila 9,3 °C mitattiin Inarissa 9.11.1975 ja joulukuun 8,3 °C Nuorgamissa 16.12.1997, joka on koko Lapin joulukuun ennätys. Tammikuun ennätys 7,8 °C on niinkin kaukaa kuin vuoden 1946 uudenvuodenpäivältä Nuorgamista. Helmikuun ylin lukema 7,3 °C havaittiin 17.2.1976 Inarin Nellimissä ja Toivoniemellä sekä maaliskuun ylin 11,0 °C Inarissa 30.3.1948. Utsjoen Kevolla mitattiin 29.5.1984 28,3 °C ja Nuorgamissa 28,0 °C. Syyskuussa hellettä sen sijaan ei ole enää

havaittu; ylin lukema 24,4 °C on Inarista 70 vuoden takaa vuodelta 1938.

Alimmat mitatut "viralliset" lämpötilat ovat jääneet hieman 50 pakkasasteen lauhemmalle puolelle. Ennätyslämpötila -49,5 °C mitattiin Inarin Väylän kylällä 28.1.1999. Päivää aikaisemmin Sevettijärvellä ja Nellimissä havaittiin -49,0 °C sekä Ivalon lentoasemalla -48,9 °C. Helmikuun alin lämpötila -48,6 °C on puolestaan mitattu 1.2.1966 Ivalon lentoasemalla. Tämän vuosituhannen toistaiseksi alin lämpötila -41,0 °C on kirjattu muistiin Sevettijärvellä 22.2.2001. Maaliskuun alin lämpötila on ollut -40,5 °C Inarin Toivoniemellä 12.3.1966 ja Nellimissä 14.3.1981, huhtikuun -35,5 °C Kilpisjärvellä 5.4.1956. Vielä vapun tienoilla on mitattu jopa yli 20 asteen pakkasia; kärkipaikkaa pitää 1.5.1971 Enontekiöllä mitattu -24,6 °C, joka on maamme toukokuun pakkasenätys. Syyskuun ennätys -17,4 °C (27.9.1968) ja lokakuun ennätys -30,4 °C (25.10.1968) on mitattu Enontekiön Kalmankaltiolla. Inarin Toivoniemi pitää hallussaan marraskuun ennätystä -39,0 °C 27.11.1984 ja Ivalon lentoasema joulukuun ennätystä -42,0 °C 25.12.1947.

Kesäkuukausien alimmat lämpötilat ovat eri puolilta Pohjois-Lappia. Koko maan kesäkuun alin lämpötila -7,0 °C mitattiin Inarin Laanilassa 3.6.1962 ja heinäkuun alin -5,0 °C Kilpisjärvellä 1.7. ja 12.7.1958. Elokuun ennätys -8,3 °C on Enontekiön Kalmankaltiolla 31.8.1968. Kalmankaltiolla on hallussaan alin kesäkuinen maanpintalämpötila -9,0 °C (3.6.1964), samoin heinäkuinen lukema -5,0 °C (20.7.1962). Elokuun alin maanpintaminimi -9,5 °C on mitattu Inarin Laanilassa 31.8.1968. Hallapäiviä havaitaan keskimäärin kesäkuussa 2-7 ja elokuussa 2-6 kpl. Heinäkuussa Inarijärvi ympäristöineen on yleensä hallaton ja muuallakin hallapäiviä on keskimäärin vain 1 kpl. Koko kesänä hallapäivien lukumäärä vai-

teli vuosina 1971-2000 Inarin 5 ja Kevon 13 välillä.

Maamme alimmat keskilämpötilat huhti- syyskuun välisenä aikana on mitattu Kilpisjärvellä. Huhtikuun alin keskilämpötila -8,1 °C mitattiin vuonna 1961, toukokuun -1,9 °C 1968, kesäkuun 3,6 °C 1982, heinäkuun 7,4 °C 1965, elokuun 6,8 °C 1975 ja syyskuun 1,2 °C vuonna 1966. Kylmin lokakuu kirjautui Enontekiön Palojärvellä vuonna 1992 (-10,0 °C). Kilpisjärven ilmastolle ovat tyypillisiä myös nopeat lämpötilanvaihtelut. Näin kävi muun muassa 13.11.1983, jolloin 31,8 asteen pakkasen vaihtui 1,2 asteen suoja-säähän.

SADETILASTOJA

Pohjois-Lapissa vuosittaiset sademääräennätykset jäävät maakunnan keski- ja eteläosia pienemmiksi. Sateiseksi paikaksi on osoittautunut Inarin Saariselkä, missä vuonna 1992 satoi 744 mm ja 1998 741 mm. Kolmantenakin on tilastoissa siellä vuonna 2007 mitattu 722 mm:n sademäärä. Muilla asemilla eniten eli 702 mm satoi Kilpisjärvellä vuonna 1997. Kevon sade-ennätys on 597 mm vuodelta 1999 ja Ivalon lentoaseman 667 mm vuodelta 1998.

Maamme pienimmät vuosisademäärät ovat juuri Pohjois-Lapista. Virallisenä ennätyksenä pidetään Inarin Kyrönkylässä vuonna 1941 mitattua 120 mm:n sadetta. Tuoreempi ennätys 169 mm on mitattu Utsjoen Leppälässä vuonna 1980. Hyvin kuiva vuosi oli 1969, jolloin Ivalon sadeasemalla sadesumma oli 194 mm, Näätämössä 213 mm, Ivalon lentoasemalla 279 mm ja Kilpisjärvellä 274 mm. Mainittakoon vielä vuosi 1986, jolloin Utsjoen Outakoskella satoi 232 mm ja Enontekiön litossa 234 mm. Kevon kuivin vuosi oli 1980 263 mm:n sadesummalla.

Suurimmat kuukausisateet ovat olleet suurempia kuin pienimmät vuosisateet. Sateinen kuukausi oli vuoden 1981 heinäkuu, jolloin Enontekiön litossa vettä kertyi 219 mm ja saman kunnan Munnikur-

kiossa 214 mm. Muita yli 200 mm:n sateita ei tilastosta löydykään. Inarin Kaamasessa satoi 186 mm heinäkuussa 1974 ja Kilpisjärvellä 183 mm tammikuussa 1997. Tämä on maamme suurin tammikuinen sademäärä. Siellä on mitattu myös koko maan maaliskuun ennätys 133 mm vuonna 2003 ja huhtikuun ennätys 152 mm vuonna 1997. Jäämeren läheisyys yhdessä Kölivuoriston kanssa saa aikaan näin suuria talvisateita. Samalla se merkitsee suuria lumimääriä, kuten myöhemmin todetaan.

Kuivimmat kuukaudet ovat olleet käytännössä sateettomia. Täysin sateeton oli toukokuu 1978 litossa. Toukokuussa 1970 oli laajalti hyvin kuivaa: sadesumma oli Inarin Paadarissa 0,0 mm, Kaamasessa 0,2 mm ja Utsjoen Leppälässä 0,5 mm sekä Karigasniemellä ja Nuorgamissa 0,6 mm. Kevolla satoi silloin 1,2 mm. Kilpisjärven kuivin kuukausi on ollut kesäkuu 1988 2,5 mm:n sateella.

Suurimmat yhden vuorokauden aikana mitatut sateet ovat jääneet selvästi 100 millin alapuolelle. Eniten eli 78,5 mm satoi Inarin Riutulassa 24.6.1967. Inarin Solojärvellä vettä kertyi 71,4 mm 6.8.1986 ja Inarin Angelissa 71,3 mm 5.8.1974. Ivalon lentoaseman sateisin päivä oli 12.8.1992 60,1 mm:n, Kilpisjärven 8.6.1998 58,9 mm:n ja Kevon 13.8.1999 57,4 mm:n sateella. Mainittakoon, että Nuorgamissa on mitattu maamme suurin tammikuun vuorokausisademäärä 43,3 mm 3.1.1989.

LUMIOLOISTA - YLEISTÄ

Pohjois-Lappi kuuluu osittain Metsä-Lapin ja osittain Koivu-Lapin lumivyöhykkeisiin. Vyöhykkeiden raja kulkee Näätämön pohjoispuolelta Lemmenjoen kautta kaartuen Enontekiön Kelottijärvelle. Myös Ounas-tunturit ja Saariselän pohjoisreuna kuuluvat koivuvyöhykkeeseen. Enontekiön ylätunturit eroavat vielä selvästi muusta alueesta lumiolojensa puolesta. Siellä on havaittu maamme suurimmat lumimäärät, ja sieltä löytyy lunta

jokseenkin jokaisena vuoden kuu-kautena.

Talven ensimmäinen ehjä lumipeite saadaan Enontekiön ylä-tuntureilla useimmiten jo syys-lokakuun vaihteessa, muualla tuntureilla 5.-10.10. ja Inarijärven ympäristössä lokakuun puolivälissä. Pysyvä lumipeite talvek-si on saatu keskimäärin vuosina 1971-2000 Kilpisjärvellä 18.10, Ivalon lentoasemalla ja Utsjoen Karigasniemellä 22.10, Kevolla 25.10 ja Inarin Näätämössä 29.10. Ylä-tuntureilla pysyvä lumipeite tulee yleensä jo lokakuun 10. päivän tienoilla. Pohjois-Lapin peittyminen lumella kestää siis kolmisen viikkoa.

Lumipeite on paksuimmillaan tavallisesti vasta huhtikuun alussa, jolloin sitä on Inarin ympäristössä ja jokilaaksoissa 60-70 cm, muualla Metsä-Lapin vyöhykkeellä 70-80 cm, Saariselällä, Muotkatuntureilla ja Enontekiön luoteis-sissa yli 80 cm, Kilpisjärvellä jopa metrin verran. Tenojokilaaksoissa Nuorgamin ja Karigasniemen välillä lunta on vähiten eli noin 50 cm. Tuntureilla kuruihin lunta voi kinostua useita metrejä, kun tuulelle alttiilla paikoilla sitä on hyvin vähän. Tunturikoivikoissa lunta on runsaammin kuin palja-koilla.

Lumen merkittävämpi sulami-nen ajoittuu toukokuulle, ylä-tuntureilla osittain kesäkuulle. Yhte-näinen lumipeite katoaa Inarijärven rantamilta ja jokilaaksoista 15.-20.toukokuuta, muualta alavilta seuduilta 25.5. mennessä. Tun-tureilla kyseinen päivämäärä ajoit-tuu touko-kesäkuun vaihteeseen, ylä-tuntureilla kesäkuun ensim-mäiselle viikolle paitsi Enontekiön luoteiskolkassa vasta lähemmäs kesäkuun puoltaväliä. Tunturien kuruissa ja varjokohdissa lumet viipyvät pitkälle kesään; Enon-tekiön ylä-tuntureilta lunta saat-taa löytyä vielä elokuussakin. Lumipeitteen kestoaika vaihtelee Inarijärven ympäristön 200-210 ja Enontekiön luoteiskolkan 230-250 päivän välillä.

LUMIOLOISTA - TILASTOTIETOA

Pohjois-Lapin ja koko maan suurimmat lumensyvyudet on havaittu Kilpisjärvellä. Siellä hätyyteltiin peräti 2 metrin rajaa talvena 1996-97. Silloin mitat-tiin hangen paksuudeksi 190 cm 19.4.1997. Kyseinen talvi olikin tavattoman luminen Nor-jan Tromssan seudulla ja muual-lakin Ruijassa. Seuraavaksi eniten lunta eli 176 cm oli Kilpisjärvellä 18.-21.1.1992 ja 170 cm 14.3.1993. Muualla Pohjois-Lapin alueella suurin lumensyvyys lienee Enon-tekiön Näkkälässä 29.3.-2.4.1967 mitattu 142 cm. Inarin Saariseläl-lä mitattiin 129 cm 11.3.2000, Enontekiön Kelottijärvellä (Mun-nikurkkio) 128 cm 6.-13.4.1965 ja 2.-6.5.1973 sekä Enontekiön Palojärvellä ja Näkkälässä 127 cm 10.3.1973. Kevon suurin lumen-syvyys on 124 cm (15.-16.1.1964) ja Ivalon lentoaseman 113 cm (25.3.1981). Nuorgamissa on jääty hieman metrin alapuolelle (96 cm 14.4.1978 ja 95 cm 3.4.1993). Kannattaa mainita, että Kilpis-järvellä on mitattu maamme suurin lumensyvyyden kasvu vuorokaudessa, sillä 28.-29.1.1981 lumen määrä lisääntyi 88 cm:stä 136 cm:iin eli 48 sentillä.

Myöhäisinä ja kylminä keväänä etenkin Käsivarren alueella tou-kokuussa ja jopa kesäkuun alussa ovat vallinneet täysin talviset olo-suhteet. Edellä mainittuna talvena 1997 lunta oli Kilpisjärvellä vappu-na 180 cm, toukokuun 15. päivänä 133 cm ja vielä kesäkuun 1. päivänä 85 cm. Vappuna 1973 Enontekiön Palojärvellä ja Näkkälässä hanget olivat 132 cm paksut. Kesäkuun alussa 1968 lunta oli Munnikurkki-olla 69 cm, Kilpisjärvellä 60 cm ja Näätämössä 35 cm.

Talvisen lumipeitteen hävit-tyä kylmänpurkaukset voivat tuoda takatalven runsainekin lumisateineen. Näin kävi mm. 14.6. 1963, jolloin Inarin Laani-lassa lunta oli 20 cm. Samana kesänä Kevolla havaittiin 8.7. 1 cm:n lumensyvyys. Korkeimpien ylä-tunturien peittyminen lumel-

la keskellä kesää on mahdollista hyvin kylmän ilmamassan val-litessa. Elokuun 31. päivänä 1986 Inarin Kaamasessa lunta oli 6 cm ja Sолоjärvellä 3 cm. Syyskuun lumiennätys 19 cm on mitattu Laa-nilassa 24.9.1968, lokakuun ennä-tys 60 cm Ivalon lentoasemalla 31.10.1967 ja marraskuun ennätys 72 cm Enontekiön Palojärvellä 14.11.1972. Joulukuussa onkin ylitynyt metrin raja Kilpisjärvellä (124 cm 26.12.1975).

Oman mielenkiintoisen tar-kastelunsa ansaitsee Enontekiön luoteiskolkan lumiolo. Itse ylä-tuntureilta ei ole havaintoase-man puuttuessa juurikaan tietoa. Kilpisjärven lisäksi on käytössä Kelottijärven Munnikurkkiolta vuosien 1965-90 lumihavainnot. Kumpikin paikka sijaitsee vajaan 500 m:n korkeudella merenpin-nasta. Varhaisin ehjä lumipeite on saatu Kilpisjärvellä (vuoden 1959 jälkeen) 9.9.1966 ja Munnikurk-kiossa 11.9.1976. Aikaisin pysyvä lumipeite tuli kummallakin paikalla 26.9.1983, myöhäisin taas Kilpis-järvellä 8.11.1959 ja Munnikurk-kiolla 7.11.1987. Myöhäisin lumen häviäminen tapahtui Kilpisjärvellä 24.6.1976 ja varhaisin 17.5.1986. Näin siis havaintoasemalla Kilpis-järven laaksossa; ympäröivillä tun-tureilla lumi on viipynyt luonnol-lisesti pitempään. Munnikurkkion vastaavat ajankohdat ovat olleet 19.6.1973 ja 17.5.1983. Vähälumisin talvi oli Kilpisjärvellä 1969-70, jol-loin suurin lumensyvyys oli 52 cm sekä Munnikurkkiolla talvi 1974-75, jolloin lunta oli enimmillään 55 cm. Keskimääräinen suurin lumensy-vyys on ollut Kilpisjärvellä vuosina 1959-2008 113 cm ja Munnikurkki-olla vuosina 1965-1990 89 cm.

Tilastoista löytyy toisaal-ta erityisesti Tenojoen laak-sosta yllättävän niukkalumisia talvia. Tällainen oli muun muas-sa talvi 1971-72. Tilanne syntyy silloin, jos voimakkaiden suo-jailmojen jälkeen seuraa pak-kasjakso, jonka aikana lumisa-teet ovat vähäisiä. Esimerkiksi Utsjoen Nuorgamin ja Outakosken havaintoasemilla lunta oli suuren

osan talvea ainoastaan 5-15 cm, ja tammikuussa sekä helmikuun alkupäivinä maa oli jopa osittain paljas. Tammi- ja helmikuun sademäärät olivat tällä seudulla vain 5 mm:n luokkaa. Kevolla lunta oli ennen maaliskuun puoltaväliä tuolloin yleensä 20-30 cm.

Varsin pitkään sulana pysyvällä Inarijärvellä on oma vaikutuksensa lumipeitteen tulon varsinkin, jos lauhat ilmavirtaukset ovat vallitsevina. Myöhäinen pysyvä lumen tulo tapahtui syksyllä 2006, jolloin esimerkiksi Nellimissä ja Inarissa tämä tapahtui vasta 30.11. Loka-kuun lopulla tullut lumi sulii marraskuun loppupäivinä niin Inarijärven ympäristöstä kuin myös suuresta osasta Tenojokilaaksoa. Muualla Pohjois-Lapissa loka-kuussa saatu lumi säilyi kevääseen saakka. Kilpisjärvellä lumipeite saatiin 17.10. ja Kevolla 28.10. Nuorgamissa - mistä on lumihavainnot vuosilta 1968-98 - lumi tuli myöhään eli 29.11.1986 ja aikaisin 9.10.1992.

VUODENAJAT JA KASVUKAUSI

Vuodenaajoista talvi on täällä kuten koko Lapissa hallitseva vuodenaika. Terminen talvi alkaa Enontekiöllä jo lokakuun

10. päivään mennessä, muualla 10.-15.10., Inarijärven rannoilla hieinan myöhemmin. Kevät koittaa Inarijärven ympäristössä ja jokilaaksoissa huhtikuun viimeisinä päivinä ja muualla toukokuun alkupäivinä, Enontekiön ylätuntureilla vasta toukokuun 5. päivän tienoilla. Talvi on siten pisimmillään noin 7 kuukauden mittainen. Lyhyt kesä saapuu alueen eteläisimpiin osiin kesäkuun puolivälissä, Utsjoelle ja Enontekiön eteläosiin noin 20.6. ja Kilpisjärvelle sekä muille ylätuntureille vasta kesä-heinäkuun vaihteessa. Kesä on pisimmilläänkin reilun 2 kuukauden, ylätuntureilla ainoastaan 5-6 viikon pituinen. Syksy nimittäin koittaa jo pääosin 10.-20. elokuuta; ainoastaan Inarijärven läheisyydessä se alkaa vähän 20.8. jälkeen.

Terminen kasvukausi ei ole järin pitkä, mutta suuri valon määrä korvaa jossain määrin sen lyhyttä. Kasvukausi pääsee keskimäärin alkamaan alueen etelärajalla toukokuun 20. päivän tienoilla ja muualla Pohjois-Lapissa toukokuun loppuun mennessä. Ylätuntureilla se alkaa vasta kesäkuun alussa pitkään kestävä lumipeitteen vuoksi (Kilpisjärvi 6.6.). Kasvukausi päättyi Enon-

tekiön luoteiskolkassa jo syyskuun puolivälissä (Kilpisjärvi 14.9.) ja muualla Pohjois-Lapissa pääosin 20.-25.9. Kasvukauden pituus vaihtelee ylätunturien 90-100 päivän ja Inarin järvialueen noin 120 päivän välillä. Niin sanotuilla lumenviipymäpaikoilla kasvukausi kestää käytännössä vain 1-2 kk.

Tehoisan lämpötilan summa oli vuosina 1971-2000 keskimäärin Kilpisjärvellä 447, Utsjoella 624 ja Ivalon lentoasemalla 729 °Cvrk. Suotuisina kasvukausina kuten vuonna 1972 lämpösumma oli Ivalossa 1012 ja Utsjoella 911 °Cvrk. Kilpisjärven suurin lämpösumma oli vuonna 2002 (659 °Cvrk). Vuonna 1987 lämpösumma jäi Ivalossa 565 ja Kilpisjärvellä 269 °Cvrk:een. Sademäärät kasvukausien aikana ovat vaihdelleet näilläkin pohjan perukoilla suuresti. Vuonna 1992 kasvukautena satoi Ivalossa peräti 408 mm ja Kevolla 377 mm, kun taasen pienimmät sadekertymät ovat jääneet alle 100 millin. Keskimäärin kasvukauden aikana sataa 180-230 mm. Haihdunta jää täällä yleensä selvästi sateita pienemmäksi, ja lisäksi maaperässä riittää useimmiten kosteutta pitkään säilyvän lumipeitteen vuoksi.

Juha Kersalo

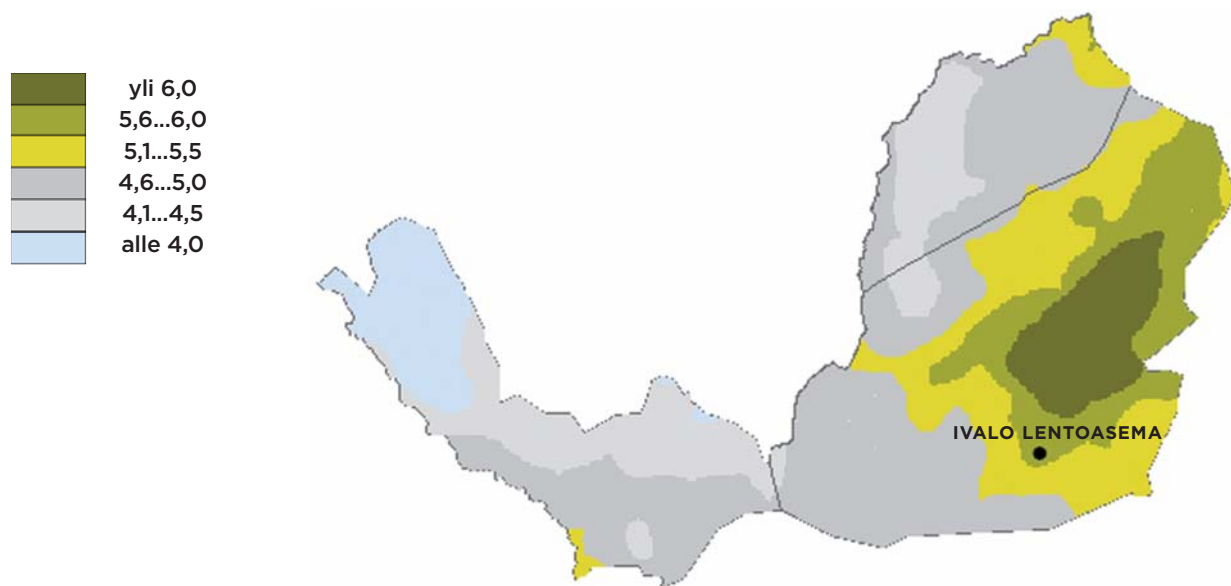
INARI IVALO

TILASTOJA KAUDELLA 1971-2000

kk	Lämpötila °C			Lämpötilan ääriarvot				Sade mm	Kuukausisateen ääriarvot				Sadep. >1mm	Suurin vrksade	Lumi 15.p.	Helle- päiviä	Pakkas- päiviä	Halla- päiviä
	ka	ylin	alin	ylin	v	alin	v		suurin	v	pienin	v						
1	-13,6	-9,2	-18,5	5,7	92	-48,9	99	23	49	94	3,3	87	7	12,2	47		31	31
2	-12,2	-8,0	-17,1	6,9	76	-42,4	98	21	81	98	4,9	80	6	26,4	61		28	28
3	-7,3	-2,7	-12,3	9,0	73	-39,9	81	22	61	91	2,7	74	6	17,5	66		31	31
4	-2,2	2,2	-7,1	14,8	90	-29,8	91	23	93	00	3,8	90	5	19,1	54		26	26
5	4,2	8,6	-0,2	26,4	84	-18,3	71	31	72	98	2,3	71	7	24,1	15		15	18
6	10,7	15,5	6,2	31,6	74	-3,3	71	52	127	93	5,2	78	9	32,6		2	1	2
7	13,9	18,7	9,3	31,4	72	1,0	75	63	123	92	16,2	79	10	43,1		3		
8	11,1	15,7	6,8	28,2	89	-3,6	86	66	151	99	14,8	77	9	60,1		1	1	3
9	5,9	9,6	2,5	21,4	99	-10,0	86	42	85	85	8,0	90	8	36,7			9	12
10	-0,6	2,1	-3,5	12,8	87	-25,9	84	40	105	95	13,4	89	8	32,6	3		21	22
11	-7,8	-4,4	-11,7	9,3	75	-37,5	84	29	61	73	3,2	93	8	15,9	16		28	28
12	-11,8	-7,6	-16,5	7,3	97	-39,6	81	23	52	92	6,3	95	7	14,3	31		31	29
	-0,8	3,4	-5,2	31,6		-48,9		435					90			6	222	230

POHJOIS-LAPPI: SYYSKUUN KESKILÄMPÖTILA

KAUDELLA 1971-2000

Sääennätyksiä heinäkuussa 2008

tarkastettujen havaintojen mukaan

Ylin lämpötila

29,2 °C Turku Artukainen 26.7.2008

Alin lämpötila

-0,9 °C Ylivieska lentokenttä 8.7.2008

Suurin kuukausisademäärä

211 mm Ylistaro asemanseutu

Suurin vuorokausisademäärä

69 mm Ylistaro asemanseutu 13.7.2008

Suomen ennätykset kesäkuussa

Ylin lämpötila

35,9 °C Turku kaupunki 9.7.1914

Alin lämpötila

-5,0 °C Kilpisjärvi 12.7.1958

Suurin kuukausisademäärä

302 mm Laukaa 1934

Sääennätyksiä elokuussa 2008

tarkastettujen havaintojen mukaan

Ylin lämpötila

27,8 °C Suomusjärvi Taipale ja

Helsinki-Vantaa lentoasema 1.8.2008

Alin lämpötila

-2,1 °C Enontekiö Näkkälä 31.8.2008

Suurin kuukausisademäärä

235 mm Kokemäki Peipohja Hyrkölä

Suurin vuorokausisademäärä

72 mm Ilomantsi Naarva 18.8.2008

Suomen ennätykset kesäkuussa

Ylin lämpötila

33,2 °C Sulkava 5.8.1912

Alin lämpötila

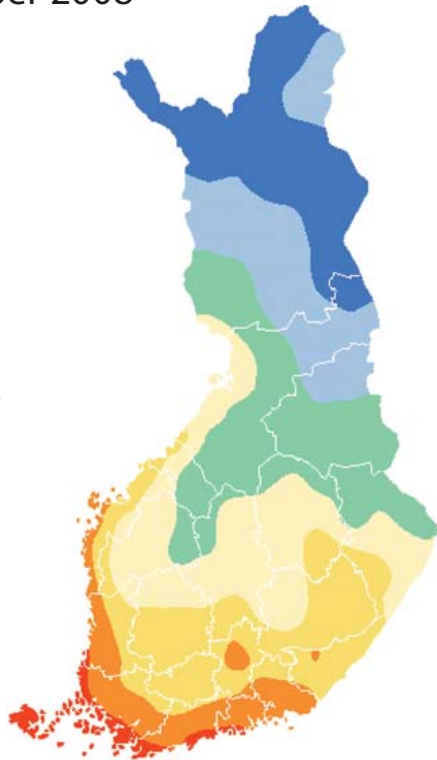
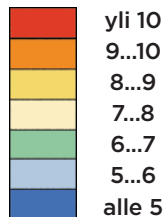
-10,8 °C Salla Naruska 26.8.1980

Suurin kuukausisademäärä

291 mm Ylistaro ja Seinäjoki 1967

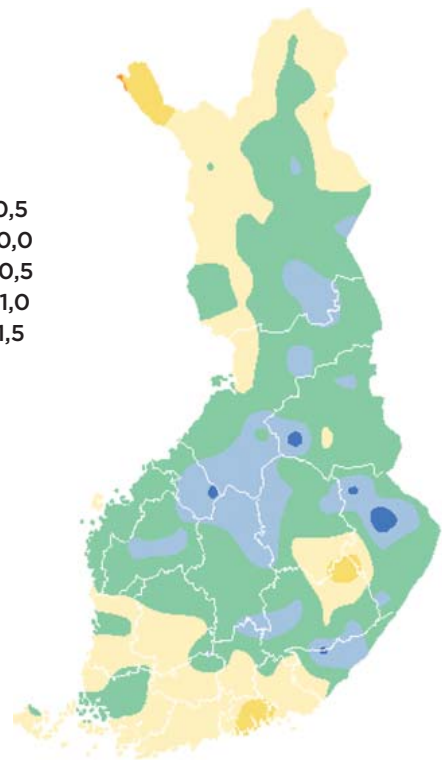
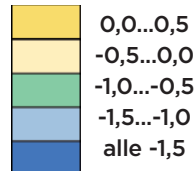
Syyskuun 2008 lämpötila- ja sadekartat

September 2008

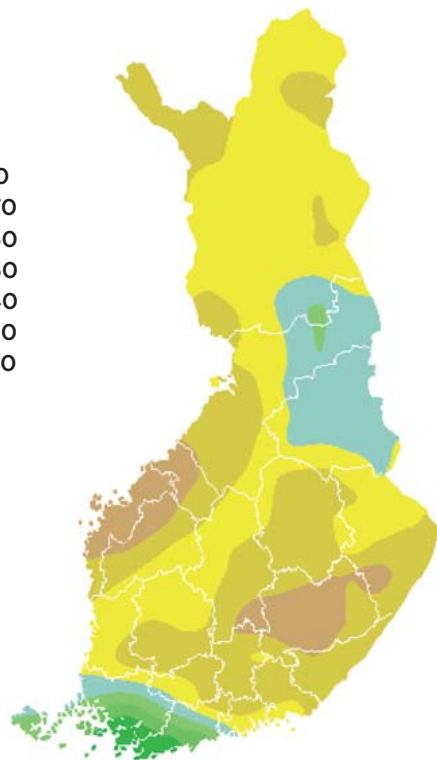
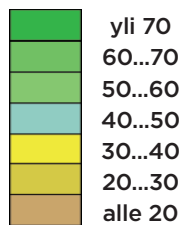
Keskilämpötila (°C)

Medeltemperatur (°C)

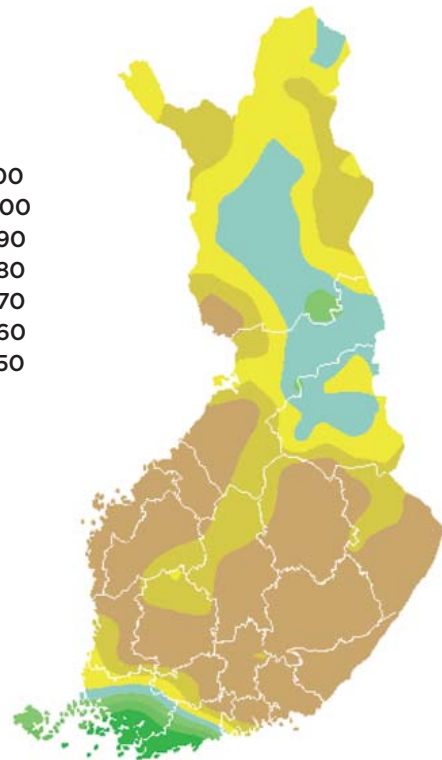
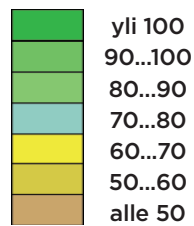
Keskilämpötilan poikkeama (°C) vertailukauden 1971-2000 keskiarvosta

Medeltemperaturens avvikelse från normalvärdet (°C)

Sademäärä (mm)

Nederbörd (mm)

Sademäärä prosentteina vertailukauden 1971-2000 keskiarvosta

Nederbörden i procent av normalvärdet